

Lp. Minister Jürgen Ligi

Rahandusministeerium

Meie 03.02.2014 : nr.1

Teie 22.01.2014 nr 5-1/1072

Esitame oma arvamuse käibemaksuseaduse ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse eelnõule ja seletuskirjale, mis on muudetud vastavalt Vabariigi Presidendi 18. detsembri 2013 otsusele.

1. ERK üldised seisukohad

1.1. Uus eelnõu ei erine oma sisu poolest eriti varasemast, mille Riigikogu detsembris vastu võttis ning mille Vabariigi President jättis välja kuulutamata. Põhiliseks uuenduseks on varasemast oluliselt mahukam ja informatiivsem seletuskiri. Põhjalikum seletuskiri pole siiski muutnud meie üldist eitavat seisukohta kavandatavate seadusemuudatuste kohta – pigem vastupidi.

1.2. Oleme jätkuvalt seisukohal, et kavandatav muudatus ei kindlusta loodetud eelarvelaekumiste suurenemist, küll aga on ausate ettevõtjate suhtes liiga koormav ja kallis.

Kavandatav käibemaksuseaduse muudatus ei ole kooskõlas teatises „Arukus reguleerimine Euroopa Liidus“ toodud eesmärkidega kavandada ja koostada kõrgeima kvaliteediga õigusakte, järgides subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtet ning tagades parema tasakaalu halduskoormuse ja saadava kasu vahel.

2. Üldiste seisukohtade põhjendus

2.1. Arvutused, mille kohaselt eelarvelaekumised suurenevad vähemalt 30 miljonit eurot aastas, ei ole meie hinnangul usutavad ega piisavalt põhjendatud. Need rajanevad oletustel, mida ei saa tõestada enne, kui muudatus on realselt ellu rakendatud.

2.2. Küll on aga leidnud praktilist kinnitust kavandatava käibemaksu deklareerimise süsteemi ebaefektiivsus läbi analoogilise süsteemi rakendamise Läti Vabariigis. Sellele on viidatud ka seaduseelnõu seletuskirjas. Samas põhjendused, miks Eestis peaks süsteemi rakendamine paremini minema, on kõike muud kui veenvad.

Seletuskirja punktis 3.2.2.3. toodud Läti ja Eesti käibemaksu süsteemide erinevused ei ole põhimõttelised ega kindlusta süsteemi rakendamise tulemuste olulist erinevust. Sealjuures tekitab Eesti lühem maksuperiood meie hinnangul ajalistest nihetest tulenevaid lahknevusi ja segadusi hoopis juurde.

Eriti tähelepanuväärne on Läti ja Eesti erineva andmevõrdluse tõlgendamise osa seletuskirjas. Läti ebaõnnestumise peamise põhjusena nähakse püüet analoogilise süsteemi abil tuvastada ostjate ja müüjate andmete lahknevusi, aga kuna need moodustasid 84% juhtudest, siis ei olnud süsteemist suurt abi. Eestis taolist tegevust ei kavandata. Eestis luuakse kõnealune

kõigile ettevõtjatele tõsist halduskoormust tähendav süsteem pigem nagu igaks juhuks, ainult teiste tegevuste toetuseks.

Kui veidi liialdada (aga ainult veidi), siis võiks kogu selle põhjenduse lühidalt kokku võtta järgmiselt: Lätis asi ebaõnnestus, kuna seal püüti analoogilist arvete deklareerimise süsteemi kasutada – Eestis nii ei juhtu, kuna me ei kavatse neid andmeid eriti kasutada.

2.3 Ettevõtete halduskoormuse ja probleemide kasvu on seletuskirjas meie hinnangul seevastu selgelt alahinnatud ja lähtunud selle analüüsil kas iseenda poolt või üksikute suuremate tarkvarafirmade poolt loodud kujuteldavast ideaalmaailmast.

3. Mõned lubamatud väited ja momendid seaduseelnõu seletuskirjas

3.1. Riik rikub seaduseelnõu seletuskirjas otseselt vaba konkurentsi põhimõtteid, korduvalt vihjates, et tarkvara arendajad teevad KMD INF-ga seotud arenduse omal kulul ning ettevõtjale ei maksa see midagi (p.3.3; p 4.4.1). Riik ei saa laiendada paari tarkvarafirma poolt antud lubadust kõigile neile kümnetele ja kümnetele firmadele, kelle loodud tarkvara Eestis kasutatakse ega või erafirmadele ette kirjutada, milliste tööde eest nad tasu küsivad ja milliste eest mitte.

3.2. Täiesti lubamatu on, et riigiametnikud on seaduse seletuskirja sisse kirjutanud ühe konkreetse tarkvara reklaami (p 10.1.1.1), teatades mitu müügiarvet, pearaamatu kannet jms selle tarkvara proovi(!)versioon lubab teha, mis kindlasti ei ole selle seletuskirja teema – vaid pigem kutse-eeetika rikkumine. Soovitame sellisel moel avaldatud andmed seletuskirjast kindlasti eemaldada.

3.3. Seletuskiri jätab vale mulje tarkvara arenduse mahu kohta, mida ettevõtja peab tegema – nagu oleks vajalik vaid partneri äriregistri numbri lisamine. Tegelikult peab ettevõtja oma majandustarkvarale juurde tellima arvete liigendamise, analüüsi, summeerimise ja valiku programmi tehingupartnerite kaupa, peale selle veel tehingute või nende osade kodeerimise, lahenduse, mis elektroonilisel teel arvete loetelud e-maksuametisse edastab jms. Vastasel juhul tuleb ettevõtjal teha kõike seda käsitsi, mis on väga suur halduskoormuse kasv.

3.4. Üldjuhul ei ole tarkvaras arvete andmed salvestatud KMD INF kujul, kus sama arve üldandmeid tuleb näidata mitmel real. Seega on vajalik spetsiaalse andmete väljavõtte kujundamine. Lihtsam oleks tõeline arvete nimekiri, kus arve on real üks kord ja näidatud kokku summa, käibemaksu üldsumma vm. Riik ei püüa ju käibemaksupettust leida mitte käibemaksuäärade lõikes, vaid riigile maksmata üldsummas.

3.5. Seaduslikku alust ei ole seletuskirja väitel (lk.34), et kui arvete andmed ei ole salvestatud Excelis tabelis või raamatupidamistarkvaras, siis on tegemist mittenõuetekohase raamatupidamisega. Juhime tähelepanu asjaolule, et ükski normakt Eestis ei keela paberil käsitsi peetud raamatupidamist.

3.6. Paika ei saa pidada ka meedias levitatav väide, et tarkvarafirmad juba teevad sellist liidest e-maksuametiga. See ei tohiks olla lihtsalt võimalik, sest ei ole veel seadust, seega ei saa olemas olla ka liidese andmevahetuse protokoll. See on võimalik ainult juhul, kui riigipoolne tarkvaraarendus on vastava protokolliloomisel seadusest ette jõudnud ning elementaarseid konkurentsireegleid eirates selle info ka üksikutele tarkvarafirmadele edastanud.

3.7. Seaduseelnõu seletuskirjas on veel mitmeid vasturääkivusi, olematuid eeldusi, meelevaldseid tõlgendusi, järeldusi jms, milliseid kõiki pole siinkohal mõistlik lahti kirjutada, aga mis vähendavad seletuskirja veenvust ja tõsiseltvõetavust.

4. ERK konkreetsed ettepanekud, märkused ja küsimused

juhuks kui vastav eelnõu vaatamata kõigele siiski peaks seadusena vastu võetama

4.1. Kõnealuse eelnõu näol on tegemist keeruka mõjuga ja suurt töömahtu nõudva muudatusega ning seda ei tohiks rakendada kiirustades, põhimõttel - „eks me töö käigus parandame”. Meie hinnangul sisaldab eelnõu mitmeid selliseid punkte, mis praktikas tekitavad tõsiseid probleeme või mis ei toimi üldse.

4.2. Kuna enamusel ettevõtjatest ühtib majandusaasta kalendriaastaga, oleme seisukohal, et taolisi suuri seadusemuudatusi tuleks rakendada kalendriaasta algusest, mitte aga suvalisel ja halduskoormust veelgi suurendaval moel ja ka ajal. Ettevõtetel ja töötajatel peab jääma võimalus eelnevalt planeerida ja järgmise majandusaasta eelarves arvestada oma tegevusi, täiendavaid tööjõuvajadusi, kulutusi, korralisi puhkusi jms.

4.3. Oleme seaduseelnõu mõttest aru saanud nii, et seaduse muudatuse eesmärk on koguda informatsiooni käibemaksuga maksustatavate tehingute kohta. Eelkõige on maksupettuse raskuspunkt asetatud just käibemaksu tagasiküsimisele. Sel juhul oleks loogiline, et maksuhaldurit huvitavad just väljastatavad arved teistele käibemaksukohustuslastele ja saadud arved teistelt käibemaksukohustuslastelt. Meile jääb selgusetuks, milleks tuleb deklareerida kõik väljastatud arved, mis on üle piirmäära. Kui tegemist on eraisiku, mitte käibemaksukohustuslasest äriühingu, riigi või KOV üksusega, poleks sellise teabe kogumine ju üldse vajalik. Samuti tekitab hämmastust asjaolu, et vastavalt vormide täitmise juhenditele tuleb esitada ka muu rahaline info arve kohta, mis ei ole käibemaksuga seotud (kaasa arvatud viiviseinfo).

4.4. Samuti tuleks jätta deklareeritavate tehingute hulgast välja erikorrad (KMS § 40, 41, 41.1 ja 42, st pöördmaksustamine), sest nende puhul arvetele käibemaksu summat ei märgita ja ei ole võimalik pettusi läbi viia.

4.5. Väga kunstlik, mitmes mõttes vastuoluline ja kohati lausa ohtlik on raamatupidamise seaduse täiendus, mis nõuab partneri äriregistri numbrit või isikukoodi, samas kui KMS seda ei nõua. Enamgi veel, seletuskirjas märgitakse otse, et sisendkäibemaksu võib äriregistri numbri puudumisel ikkagi maha arvata, sest KMS seda ei nõua. Kuidas seda vastuolu praktikas lahendada peaks? Kas kuludokumenti ei tohi arvele võtta (sest ei vasta RPS-le), aga sisendkäibemaksu võib maha arvata? Seadus peaks olema koostatud nii, et seda on võimalik täita – antud olukord aga ei ole reaalses elus lahendatav.

Omaette probleemiks on isikukoodi küsimine eraisikutelt. See läheb tõenäoliselt vastuollu andmetekaitse seadusega – eraisik ei pea oma isikukoodi igale äriühingule avalikustama. Ja kas siis kõik need raamatupidamise algdokumendid, millel pole isikukoodi (või registrinumbrit) märgitud, on kehtetud? Pealegi klassifitseerib tulumaksuseaduse § 51 lg 2 p 3 kõik väljamaksud, millel puudub RS-s nõutavate rekvisiitideta algdokument (st kui puudub kasvõi üks registrikood) ettevõtlusega mitteseotud kuluks, mis tähendab vastavat tulumaksuga maksustamist. See puudutab ka käibemaksuga mitteseotud tehinguid ja tehinguid isikutega, kellel puudub registrikood (näit välismaa isikud) jne. Kui RS algdokumendi definitsiooni lisandub registri- ja isikukoodi nõue, siis tuleks ümber sõnastada vastav TMS-e säte, muuta

see formaalsest sisuliseks ja ära kaotada viide algdokumendile (näiteks kirjutada selle asemele: „väljamaksed, mille seotus ettevõtlusega ei ole dokumentaalselt tõendatud).

Kõnealune RS parandus omab käibemaksu küsimustest palju laiemat ja ettearvamatut mõju mitmetele maksudele ja valdkondadele ning tuleks kindlasti eelnõust välja jätta.

4.6. Kõige selle tõttu tundub meile mõistlik ettevõtte registreerimise numbriga ja/või isikukoodi asemel hoopis käibemaksukohustuslase numbriga kasutamine. See vähendaks oluliselt deklareeritavate tehingute mahtu ja andmebaasi moodustaksid ainult käibemaksu seisukohalt asjassepuutuvad arved (välja jääksid mittekäibemaksukohustuslaste arved, kes niikuinii käibemaksu tagasi ei küsi).

4.7. Aruandevormides A ja B küsitakse täpset infot tehingupartnerite kohta – nii registreerimisnumbrit kui ka täpset nimetust. Kõik need andmed on registrites olemas, kuid praegusel juhul küsib riik nende *on-line* kasutamise eest küllalt suurt raha, lugedes seda „mugavusteenuseks”. Leiame, et kui registri- ja isikukoodi nõue mingilgi viisil seadusesse siiski sisse jääb, siis enne seaduse jõustumist peaksid vastavad andmebaasid olema ettevõtetele tasuta kasutatavad, vastasel juhul jääb mulje, et eelarvesse planeeritakse lisatulu ka riiklike andmebaaside sundkasutamisest.

4.8. Oleme nõus, et igasugune alampiiri kehtestamine arvete deklareerimisele kahandab vastava andmebaasi kasutegurit. Samas ei näe me erilist vahet maksupettuste avastamisel, kas see piir on natuke kõrgemal või madalamal. Küll aga on selles suur vahe arvete deklareerimisel ja sellega seotud halduskoormusel. Seoses sellega oleme arvamusel, et deklareeritava väärtuse piirmäära võiks tõsta 1000-lt eurolt näiteks 3000-le eurole. See oleks ka enam kooskõlas Euroopa Liidu eesmärkidega kavandada ja koostada kõrgeima kvaliteediga õigusakte, järgides subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtet ning tagades parema tasakaalu halduskoormuse ja saadava kasu vahel.

4.9. Seaduse muudatuse eelnõust ei selgu, kuidas peaksid deklareerima oma käivet ettevõtte, kes väljastavad oma kauba teisele ettevõttele edasimüügitingimustel. Enamasti deklareerivad nad käivet esimest korda küll kauba lähetamisel, kuid edaspidi juba vastava nõudekonto vahet ehk kasvu/kahanemist. Sama meetodit kasutatakse ka laekunud ettemaksetega. Kuidas seda nüüd aruandesse mahutama peab, kuna pole tegemist arvetega, vaid jäägi muutusega?

4.10. Hetkel jääb täiesti arusaamatuks, kuidas deklareerida käibemaksu proportsiooni arvestuse korral aastalõpu proportsiooni ümberarvestust. Ettevõtte, kes arvestasid teatud arvetelt käibemaksu proportsiooni, konteerisid enamasti vastava arve käibemaksu 100% eraldi kontole ning kuu lõpus arvutasid sellelt eelmise perioodi proportsioonijärgse tagasiküsitava käibemaksu summa ja tegid ka vastava kande maksuarvestuses. Nii oli selgelt eristatud proportsiooni alla minev käibemaks, sest aastalõpul arvestati tegelik proportsioon ning tehti ka vajalik ümberarvestus. Arvepõhise lähenemise korral seda enam nii teha ei saa ning vastavat proportsionaalset käibemaksuarvestust tuleb hakata pidama tõenäoliselt programmiväliselt, mis omakorda suurendab halduskoormust ja maksuarvestuse õigsuse riske. Mõistlik oleks B osale lisada proportsiooni kohta eraldi kood lahtrisse 10 (praegu on koodi 11 all ka muud tehingud) ning võimaldada ettevõtetel aastalõpus teha koondpäringut Maksuameti portaali proportsiooni koodi järgi. See hõlbustaks oluliselt ümberarvestuse tegemist ning ka selle kontrolli EMTA poolt.

4.11. Eelnõud ja selgitusi lugedes jääb selgusetuks, kui erisoodustuse käibemaksuga maksustatav summa ületab 1000 eurot, kuidas ja kas seda deklareeritakse.

4.12. Oleme seisukohal, et ühele isikule väljastatud väikseid arveid (tsekke) oleks mõistlik esitada koondsummadena ka peale üleminekuajaga, st peale 31.12.2015. Kõigilt ettevõtetelt ei saa nõuda väikestest üksikarvetest ühe koondarve moodustamise mooduli muretsemist. Ilma

taolise moodulita võib deklareerimise töömaht aga oluliselt kasvada. Probleemiks võib sealjuures kujuneda ka paljudes ettevõtetes kehtiv kord, et klienditeenindaja võib küll kirjutada (sularaha)arvele kliendi rekvisiidid, kuid tal puudub õigus uue kliendi moodustamiseks müügisüsteemis.

4.13. Kuna ettevõtjatel on endiselt mure andmete ja nendes sisalduvate ärisaladuste võimaliku lekkimine pärast, siis peaks loodav süsteem välistama pahatahtliku kasutamise võimaluse. Konkreetselt on meie ettepanek, et ettevõtja poolt esitatud andmed oleksid vaadeldavad ainult esitaja enda poolt ning edastatakse üle krüpteeritud protokolliga. MTA serverisse tulevad võrdluseks krüpteeritud andmetest tuletatud väärtused, mida võrreldakse. Positiivse võrde korral ei esitata osapooltele teateid, ega dekrüpteerita andmeid Ettevõtjatel peaks olema ka võimalus ja õigus teha päring KMD INF andmete vaatamise ja vaatajate kohta.

Lugupidamisega

Margus Tinit

Eesti Raamatupidajate Kogu juhatuse liige,
metoodika ja maksuseaduste toimkonna esimees

Sama:

Riigikogu Rahanduskomisjon, rahanduskomisjon@riigikogu.ee

Maksu- ja Tolliamet, marek.helm@emta.ee

Lasse Lehis, Eesti Maksumaksjate Liit, info@maksumaksjad.ee,

Kersti Kracht, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon, evea@evea.ee

Sergei Tšistjakov, Audiitorkogu, info@audiitorkogu.ee

Toomas Tamsar, Eesti Tööandjate Keskliit, employers@employers.ee

Toomas Luman, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, koda@koda.ee

Eesti Kaupmeeste Liit, info@kaupmeesteliit.ee

MTÜ Eesti Raamatupidajate Kogu
Rävala pst. 8- B210
10143 Tallinn
Registrikood: 80004687

tel.: 655 8330
e-post: erk@erk.ee
<http://www.erk.ee/>